

16.04.2025

Uudenmaan liitto
Toimisto@uudenmaanliitto.fi

Viiteteksti: UML dnro 253/06.01.00.2024, 10.3.2025

VANTAAN KAUPUNGIN LAUSUNTO UUDENMAAN VISIO-KAAVAN OSALLISTUMISEN JA ARVIOINNIN SUUNNITELMASTA (OAS)

Uudenmaan liitto on käynnistänyt uuden maakuntakaavan valmistelun. Kaavan nimi on VISIO –Innovatiivinen vihreä siirtymä, Uudenmaan 5. vaihemaakuntakaava. VISIO-kaava täydentää lainvoimaista kaavakokonaisuutta vihreään ja puhtaaseen siirtymään liittyvien teemojen osalta. Kaavan tavoitevuosi on 2050 ja alueellisesti kaava kattaa koko Uudenmaan alueen, lukuun ottamatta voimassa olevan Östersundomin maakuntakaavan aluetta Helsingissä, Sipoossa ja Vantaalla. Kaavan tultua voimaan, kaikki mitä ei erikseen tämän kaavan hyväksymisen yhteydessä kumota, jää aikaisemmista maakuntakaavoista voimaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa eli OAS:issa kerrotaan kaavan tavoitteista, sisällöstä ja tehtävistä selvityksistä sekä vaikutusten arvioinnista. Lisäksi siinä avataan, miten kaavan laadintaan voi osallistua kaavatyön eri vaiheissa. Kaavan OAS:iin voi tutustua Uudenmaan liiton verkkosivuilla sekä Uudenmaan liiton toimistolla. Suunnitelma on saatavissa paperisena toimistolta pyydettäessä. Suunnitelmasta voi jättää kommentteja 10.3.–29.4.2025 välisenä aikana.

Vantaan kaupunki antaa seuraavan lausunnon Uudenmaan VISIO-kaavan osallistumisen ja arvioinnin suunnitelmasta:

VISIO-kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma on perusteellinen ja se välittää selkeästi tietoa Uudenmaan 5. vaihemaakuntakaavaa eli VISIO-kaavan prosessin kokonaisuutena, kuten kaavan lähtökohdat, tavoitteet, kaavassa arvioitavat vaikutukset, ja mahdollisuuksista osallistua kaavan valmisteluun. Myös kaavatyön rinnalla etenevät muut suunnittelutyöt, kuten Uusimaa-ohjelmatyö, ilmenevät osallistumisen ja arvioinnin suunnitelmasta. Kaavan valmistumisen tavoiteaikataulu eli vuosi 2027 on melko kunnianhimoinen mutta lienee mahdollinen.

Kaavan teemat ja sisältö

VISIO-kaavan viisi teemakokonaisuutta ovat energia; logistiikka ja pitkän matkan henkilöliikenne; luonto ja hiilensidonta; teollinen tuotanto, kiertotalous ja maa-aineshuolto sekä vesihuolto ja vesivarat. Teemat ovat ajankohtaisia ja monien edistäminen vaatii laajempaa seudullista tarkastelua kuntien omien suunnitelmien rinnalla.

16.04.2025

Logistiikan ja pitkän matkan henkilöliikenteen osalta keskeisiä ovat toimivat liikenneyhteydet, varsinkin erilaisiin solmupisteisiin kuten lentoasemalle. Tieliikenteen lisäksi VISIO-kaavassa tulee varautua suuriin ratahankkeisiin niiden viimeisimpien suunnitelmien mukaisesti. Vantaata koskevia hankkeita ovat Lentorata, Itärata sekä Tallinna-tunneli. Vaikka kaikki edellä mainituista hankkeista sijoittuvat Vantaalla tunneleihin, on niillä vaikutuksia myös maanpäälliseen maankäyttöön tarvittavien huolto- ja ajotunneleiden takia. Lisäksi tulee logistiikan ja pitkän matkan henkilöliikenteen osalta tulee huomioida myös sähkökäyttöiset pienlentokoneet lentopaikkoineen, sekä logistiikkadroonit.

Kaavan tavoitteet ja vaikutusten arviointi

Visio-kaavan vihreään siirtymään liittyvät 3 päätavoitetta ovat Ilmastomuutokseen vastaaminen ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen, Kestävän ja innovatiivisen kilpailukyyn vahvistaminen sekä Toimintavarmuuden ja turvallisuuden edistäminen. VISIO-kaavan päätavoitteet ovat tärkeitä ja ajankohtaisia.

Joissain tapauksissa elinkeinoelämän kestävän kilpailukyyn ja toimintaedellytysten tukemisen, ekologisten verkostojen vahvistaminen sekä terveellisen ja turvallisen elinympäristön edistämisen tavoitteet voivat olla ristiriidassa keskenään, ja niiden yhteensovittaminen on haasteellista. Vaikutusten arvioinnissa on syytä huolellisesti selvittää näiden tavoitteiden ristikkäisvaikutukset.

Liikenteen vaihtoehtojen ja uusien käyttövoimien siirtymän tukeminen on olennainen osa liikenteen vihreää siirtymää. Asia on tärkeää ratkaista sekä valtakunnallisesti että seudullisesti, jotta jakeluverkostosta saadaan mahdollisimman kattava ja vastuuta tarvittavien alueiden toteuttamisesta jaettua eri kunnille. Maakuntakaava tarjoaa tähän hyvän työkalun.

Uudet logistiikan ja liikkumisen sähköiset ilmaliikenteen muodot (logistiikkadroonit sekä alueellisiin ja maakuntayhteyksiin soveltuvat pienet sähkölentokoneet) liittyvät useampiinkin tavoitteisiin. Erityisesti ne liittyvät kestävän ja innovatiivisen kilpailukyyn vahvistamiseen, mutta ovat myös sähköistä, vähämeluista liikennettä ja voivat korvata fossiililla polttoaineilla tehtäviä matkoja ja kuljetuksia. Ala voi avata merkittäviä uusia liiketoimintamahdollisuuksia myös Helsinki-Vantaan lentoaseman nykyisille toimijoille. Tämä kuitenkin edellyttää nykyisten lentoaseman aiheuttamien rajoitusten poistamista, lentoaseman toimintaa haittaamatta.

Logistiikkatoimintojen sijoittumisen mahdollisuuksien ja logistiikan kestävien liikenneyhteyksien varmistaminen on kannatettava tavoite. Vantaalle on keskittynyt sijaintinsa ansiosta paljon logistiikkatoimintaa, mikä tarkoittaa myös suurta määrää raskasta liikennettä. Varmistamalla logistiikkatoimintojen sijoittuminen hyvien liikenneyhteyksien läheisyyteen voidaan vähentää raskaasta liikenteestä aiheutuvia haittoja muulle maankäytölle. Tallinna-tunnelin mahdollisella tavaraliikenteen terminaalilla on todennäköisesti laajempia seudullisia vaikutuksia ja on hyvä, jos sen ratkaisua saadaan tarkennettua maakuntakaavan yhteydessä.

16.04.2025

Uudenmaan alueella on suunnitteilla useita suuria hankkeita, kuten Lentorata, Itärata ja Tallinna-tunneli, joilla on merkittäviä vaikutuksia kestävän saavutettavuuden parantamisessa, ja jotka liittyvät myös pitkänmatkaisen joukkoliikenteen edistämiseen. Näiden osalta on toisaalta huomioitava myös mahdolliset ristiriidat, mitä näillä hankkeilla voi olla paikallisen joukkoliikenteen kehittämiseen. Suurten hankkeiden lisäksi myös pienemmillä toimilla, esimerkiksi pääteille sijoittuvilla vaihtopaikoilla voidaan edistää joukkoliikennesaavutettavuutta. Vantaan osalta on selvitettävänä myös mahdollisen lähijunaliikenteen varikon sijainti Kehäradan varrella.

Läpileikkaavat teemat

Myös VISIO-kaavan läpileikkaavat näkökulmat ilmastomuutokseen vastaaminen (hillintä ja ilmastomuutokseen sopeutuminen), turvallisuus ja resilienssi ja huoltovarmuus, sekä hyväksyttävyyden, tukevat ja ohjaavat työtä, kulkevat punaisena lankana läpi kaikkien teemojen. On tärkeää, että läpileikkaavat näkökulmat ovat mukana VISIO-kaavassa, ja että vihreän siirtymän hyväksyttävyyden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmat huomioidaan jo maakuntakaavatasolla.

Kaavan alustava tietopohja ja tehtävät selvitykset

Vihreän siirtymän hankkeista on tuore selvitys ja energian kehityskuva, joissa on arvioitu tulevaa kehitystä ja siihen liittyviä haasteita. Alan kehitys (hankkeet, energiansiirtoverkon tarpeet) on nyt nopeaa. Näiden teemojen osalta on kehitystä seurattava ja tietopohjaa päivitettävä suunnitteluprosessin edetessä ja tehtävä tarvittaessa lisäselvityksiä.

VISIO-kaavan yhtenä tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden lisääminen. Pääkaupunkiseudulla on paljon vaalittavaa monimuotoista ja arvokasta luontoa. Kasvavan pääkaupunkiseudun ulkopuolella vahvistuva luonnon monimuotoisuus ja kytkeytyneet ekologiset verkostot voisivat parantaa luonnon tilaa Uudellamaalla merkittävästi. Uudessa luonnonsuojelulaissa on määritelty, miten ekologista kompensatiota voidaan toteuttaa. Hyvitysalueilla voidaan kehittää ja lisätä monimuotoista luontoa. VISIO-kaavan yhteydessä olisi hyvä selvittää, miten luonnonsuojelulain 11 luvun "Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio" mukaiset hyvitysalueet voivat vahvistaa kytkeytyneitä ekologisia verkostoja Uudellamaalla. Olisi syytä tutkia mahdollisuutta varata kaavassa ekologista verkostoa vahvistavia hyvitysalueita.

Liikenneväylät pirstovat ekologista verkostoa Uudellamaalla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla. Luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi olisi hyvä selvittää, mille kohdille ensisijaisesti tulisi rakentaa ekologista verkostoa vahvistavia vihersiltoja tai alikulkuja, jotka turvaisivat ekologisen verkoston kytkeytyneisyyttä. Seudullisesti merkittävien vihersiltojen tai eläinten liikkumista helpottavien alikulkujen merkitsemistä kaavaan olisi hyvä harkita. VISIO-kaavatyössä voisi selvittää sitä, mitkä ovat ne ekologisen verkoston maakunnallisesti, ylikunnallisesti ja seudullisesti kriittisimmät estekohdat, joita ensisijaisesti pitäisi vahvistaa vihersilloilla tai alikuluilla, ja joiden toteutettavuutta yhdessä eri toimijoiden kanssa kannattaisi selvittää

16.04.2025

tarkemmin. Kriittisimpien estekehtien priorisointi tai jonkinlainen pisteyttäminen voisi auttaa myös vihreän siirtymän toimenpiteiden kohdentamisessa.

Logistiikan ja pitkän matkan henkilöliikenteen osalta kehityskuvassa oli huomioitu vain perinteiset liikennemuodot. Pitkälle katsovassa maakuntakaavassa tulisi huomioida myös kehitteillä ja testivaiheessa olevat liikennemuodot, erityisesti sähköinen ilmailu. Pitkän matkan henkilöliikenne muista maakunnista Uudellemaalle, erityisesti Helsinkiin, sekä maakunnan sisällä voi jatkossa perustua osin pieniin sähköisiin lentokoneisiin. Lentopaikkojen sijoittaminen on perinteisiä lentoasemia ja helikopterikenttiä helpompaa, sillä meluvaikutukset ovat merkittävästi pienemmät ja lyhyen kiitotien vuoksi alue pienempi. Maakuntakaavatasolla voisi tarkastella alueen mahdollista lentopaikkojen verkostoa. Lisäksi automatisoitu sähköinen droonilogistiikka voi muuttaa kuljetusyhteyksiä merkittävästi erityisesti nykyisin vaikeasti saavutettavilla alueilla, kuten saaristossa.

Vuorovaikutus ja kaavaprosessi, esim. tahot, joita tulisi erityisesti huomioida kaavaprosessin aikana

Luontokadon pysäyttämisen haasteeseen liittyen kaavaprosessissa pitää huomioida kaikki luonnonsuojelun etua eri aluetasoilla ajavat järjestöt. VISIO-kaavatyön yhteydessä on hyvä tilaisuus käydä vuoropuhelua myös metsäalan toimijoiden kanssa ekologisesta kompensatiosta kehittyvänä markkinaehtoisena ohjauskeinona, esimerkiksi tahot kuten MTK ja SLC, metsähoitoyhdistykset, metsänomistajat. Kaavaprosessin aikana tulee huomioida vihreän siirtymän eri teemoihin liittyvät hanketoimijat, sekä tietenkin kaikki maanomistajat, asukkaat, joihin voi kohdistua vaikutuksia (positiivisia/negatiivisia, välittömiä/välillisiä, lyhytaikaisia/jatkuvia, jne.) kaavan ratkaisusta.

Muut kommentit

VISIO-kaavan on suunniteltu kattavan koko Uudenmaan Östersundomin aluetta lukuun ottamatta. Kaavan teemoista useat ovat kuitenkin sellaisia, joiden osalta myös Östersundomin aluetta olisi syytä tarkastella maakunnallisella tasolla: energiansiirtoverkon nykyiset yhteydet ja suunniteltava voimajohto sekä mahdollinen kantaverkon sähköasema, vesihuolto, raskaan liikenteen palvelualue ja merkittäviä ekologisen verkoston yhteyksiä.

VANTAAN KAUPUNGINHALLITUS